

آموزه‌های وحیانی، عقل و تجربه؛ سه منبع روشی در تولید علوم انسانی اسلامی

عضو هیئت علمی مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی(ره)، با اشاره به این که آموزه‌های وحیانی به ما کمک می‌کند که واقعیات انسانی و راه رسیدن به سعادت را بشناسیم، تأکید کرد: باید در کنار آموزه‌های وحیانی، از منابع عقل و تجربه به عنوان مکمل‌هایی در دستیابی به گزاره‌های علمی استفاده کنیم.

عضو هیئت علمی مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی(ره)، با اشاره به این که آموزه‌های وحیانی به ما کمک می‌کند که واقعیات انسانی و راه رسیدن به سعادت را بشناسیم، تأکید کرد: باید در کنار آموزه‌های وحیانی، از منابع عقل و تجربه به عنوان مکمل‌هایی در دستیابی به گزاره‌های علمی استفاده کنیم.

حجت‌الاسلام و المسلمین علی مصباح یزدی، عضو هیئت علمی مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی(ره) در گفت‌وگو با خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا) به پرسش‌هایی در خصوص چیستی روش مطلوب در علوم انسانی اسلامی پاسخ گفت و با تمایزگذاری میان پوزیتیویسم و تجربه‌گرایی، گفت: وقتی از کنار گذاشتن تجربه‌گرایی سخن می‌گوییم، این مطلب به معنای رد و طرد تجربه به عنوان یک منبع معرفتی نیست.

وی با بیان این که تجربه‌گرایی معتقد به انحصار روش فهم به تجربه است و سایر منابع معرفتی را نادیده می‌گیرد، ادامه داد: از این جهت، نقدهایی در مورد آن مطرح می‌شود که منطقی و اصولی است و طرد تجربه‌گرایی در این نقدها بیشتر ناظر به معنای شکستن انحصار روش‌های معرفتی به تجربه است.

عضو هیئت علمی مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی(ره) ادامه داد: در بخشی از علوم که مطلب و روش اقتضاء می‌کند، قطعاً ناچاریم که روش تجربه را به کار بگیریم و از این جهت، تجربه محل اشکال نیست؛ بلکه نقطه تأکید در نقد تجربه‌گرایی، شناخت محدودیت‌های معرفت تجربی و استفاده از آن در حدی است که تجربه می‌تواند کاربرد داشته باشد.

حجت‌الاسلام مصباح با تأکید بر لزوم نگاه منطقی به روش‌شناسی علوم انسانی اظهار کرد: نگاه منطقی به روش تجربی این است که ما نباید انتظاری بیشتر از حد معقول را از تجربه داشته باشیم.

وی با تأکید بر این نکته که در حیطه علوم و به خصوص علوم انسانی، همه چیز را نمی‌توان با تجربه شناخت، افزود: باید بر این نکته پافشاری کرد و ما باید در جایی که موضوعات ما اقتضای استفاده از روش‌های عقلی دارد، آن را مورد استفاده قرار دهیم و در موضوعاتی که نه عقل ما و نه حواس ما دسترسی به آنها ندارند، باید از آموزه‌های وحیانی بهره بگیریم.

عضو هیئت علمی مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی(ره) با اشاره به این که آموزه‌های وحیانی به ما کمک می‌کند که واقعیات انسانی و راه رسیدن به سعادت را بشناسیم، تأکید کرد: قطعاً نیازمند آن هستیم که در کنار آموزه‌های وحیانی، از منابع عقل و تجربه به عنوان مکمل‌هایی در دستیابی به گزاره‌های علمی استفاده کنیم.

وی در پایان سخنان خود نتیجه گرفت که ما در راستای نیل به علوم انسانی اسلامی و فرجه کردن این علوم، به مجموعه‌ای از روش‌ها نیاز داریم تا بتوانیم در ساحت‌های مختلف علوم انسانی به واقعیات و نیز بدانچه شناخت آن لازم است، دست پیدا کنیم.

یادآور می‌شود، حجت‌الاسلام و المسلمین علی مصباح یزدی در نخستین کنگره بین‌المللی علوم انسانی اسلامی که خردادماه امسال برگزار شد، در مقاله خود به طرح نقدی جدی نسبت به تجربه‌گرایی و پوزیتیویسم و تبیین رویکردی برای ایجاد علوم انسانی بدیل پرداخت.